

Šokový stav a další komplikace po uštknutí jedovatým hadem

Lenka Foltýnová Caisová, Vladimíra Caisová

Interní oddělení, Nemocnice Strakonice, a. s.

V kazuistice je prezentován případ 66leté ženy se šokovým stavem, těžkými celkovými a závažnými lokálními příznaky po uštknutí hadem do levé dolní končetiny. Druh útočícího hada nebyl jasně specifikován, nebyl zcela jasně spatřen, ale pravděpodobně se jednalo o zmiji obecnou, hada z čeledi zmijovitých, který se běžně vyskytuje v našich zeměpisných šířkách. Z důvodu nejasného původce uštknutí nebylo přistoupeno k podání specifického antiséra a léčba probíhala symptomaticky.

Klíčová slova: antisérum, hadí jed, terapie, uštknutí hadem.

Schock and other complications after being bitten by a poisonous snake

The case report presents the case of a 66-year-old woman with shock, severe general and grave local symptoms after a snake bite into the left limb. The species of attacking snake was not clearly specific, it should not have been clearly seen, but it was probably a common viper, a snake of viper family, which commonly occurs in our latitude. Due to the unclear origin of the bite, no specific antiserum and symptomatic treatment were given.

Key words: antiserum, snake venom, therapy, snake bite.

Zmije obecná

Incidence uštknutí zmiji obecnou se v České republice pohybuje v řádu desítek případů ročně. Každé kousnutí zmijí obecnou však neznamená intoxikaci. Ve více než 50 % případů se jedná spíše o izolované lokální reakce (1, 2, 3, 5).

Jed zmije obecné obsahuje složky převážně enzymatické povahy s převahou cirkulačních toxinů s vazodilatačním účinkem a hemoragických destruujičích cévní stěnu a zvyšujících permeabilitu kapilár. Složky ovlivňující hemokoagulaci a látky cytotoxické obsahuje v minimálním množství, uplatní se tak většinou pouze lokálně. Z široké palety hadích toxinů neobsahuje jed zmije obecné paralyzující postsynaptické neurotoxiny, kardiotoxiny, mykotoxiny a látky nekrotizující. Slabé presynaptické neurotoxiny ovlivňující vegetativní aparát a inervaci svalů obličeje se vzácně vyskytují u některých poddruhů. Konkrétní složení jedu může být u některých poddruhů, vnitrodruhově, ale i v rámci ontogenetického vývoje hada, s jistou variabilitou (1, 3, 6, 10, 11). Na Univerzitě v Padově byl proveden rozbor jedu zmije obecné a zmije skvrnitě (*Vipera aspis*). Oba vzorky obsahovaly enzymaticky aktivní A2 fosfolipázu, ale pouze u zmije skvrnitě byla tato fosfolipáza neurotoxická (7). Množství sušiny jedu dospělé zmije obecné nepřesahuje 15 mg, což

je asi 60 % odhadované letální dávky pro dospělého člověka. To však neplatí pro dítě (1, 3, 6).

Po plném zákusu čelisti zmije obecné se objeví dvě drobné většinou bolestivé ranky, nedokonalý zákus může mít pouze jednu ranku nebo škrábnutí. Známkou alespoň minimální aplikace jedu bývá lokální otok, někdy s centrálním vyblednutím, později progredující, případně hemoragický a doprovázený zduřením regionálních lymfatických uzlin, dosahuje maxima obvykle do 48 hodin. Ve výjimečných případech, spíše u dětí, může být velikost otoku extrémní a může přestoupit z končetiny přes lymfatický systém na trup, i na protilehlou polovinu těla. Ojedinele se mohou objevit infekční komplikace, flegmonózní postižení v místě vkusy a okolí. Ústup nekomplikovaných změn lze očekávat nejdříve za 3–4 dny po uštknutí, při významnějších postiženích za 1–2 týdny, lokálně zvýšená bolestivost přetrvává až měsíce (1, 2, 3, 6, 7).

Prvními příznaky systémové reakce bývají gastrointestinální problémy (nauzea, zvracení, abdominální bolesti charakteru koliky, průjem, vzácně inkontinence), objevuje se pocení, zvýšená teplota a žízeň. Tyto symptomy ukazují střední až závažnější míru intoxikace a mohou přetrvávat až 48 hod. (1, 2, 3, 6). Vzácněji se objeví anafylaktické nebo anafylaktoidní reakce, které se projevují angioneurotickým edé-

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA:

MUDr. Lenka Foltýnová Caisová, lenka.caisova@seznam.cz

Interní oddělení, Nemocnice Strakonice, a. s., Radomyšlská 336, 386 29 Strakonice

Cit. zkr: Vnitř Lék 2021; 67(e6): e13–e16

Článek přijat redakcí: 26. 4. 2021

Článek přijat po recenzích k publikaci: 25. 8. 2021